

BARTER İŞLEMLERİNİN GELİŞİMİ VE GÜNÜMÜZDEKİ YERİ

Prof. Dr. Hilmi KIRLIOĞLU
Sakarya Üniversitesi İşletme Fakültesi
hilmik@sakarya.edu.tr

Öğr. Gör. Aydın BAĞDAT
Düzce Üniversitesi Sosyal Bilimler MYO
aydinbagdat@duzce.edu.tr

ÖZET

Sermayenin dolaşımında paranın değişim aracı olma özelliği önemli unsurlardan biridir. Kişi ve kurumlar ürettikleri veya satın aldıkları ellerinde bulunan malları satmakta ve ihtiyaçlarını temin etmekte parayı bir değişim aracı olarak kullanmışlardır. Ancak küreselleşmenin etkisi ile ekonomilerin çok aşırı büyümesi ve ekonomik krizler nedeniyle para değişim aracı olma özelliğini kaybetmeye başlamıştır. Bu durum ticaret, ekonomi ve finans alanlarında yeni yöntemlerin ortaya çıkmasını tetiklemiştir. Bu yöntemlerden biri de geçmişte kullanılmış ve günümüzde bazı kurallar eklenerek tekrar kullanılmaya başlanan “barter” olmuştur. Çalışmada barter sisteminin gelişimi, işleyişi, avantaj ve dezavantajları ile muhasebesi üzerinde durulmuştur.

Anahtar Kelimeler: *Barter işlemleri, takas, muhasebe, finansman.*

THE DEVELOPMENT OF BARTER PROCESSES AND THEIR CURRENT SITUATION

ABSTRACT

It is a fact that the money is a means of change in the circulation of capital. Both people and institutions use it as a means of change when they sell the products that they make or grow and when they meet their needs. However the economies got bigger and bigger whit the effect of globalisation and there was also economic crises, so the money lost its' importace as a means of change. That trigerred to introduce some new methods which have already begun in recent years. This study mainly focuses on the development and on going processes of the barter system and its advantages and disadvantages and accounting.

Keywords: *Barter process, exchange, accounting, finance.*

1. Barter Kavramı

Barter, İngilizce kökenli bir kelime olup, mal veya hizmetin takası (trampa edilmesi) anlamına gelmektedir. Eski çağlardan beri uygulanarak günümüze kadar gelen tek ticaret, finansman ve pazarlama sistemi olarak bilinmektedir. Barter'in kökeni ise

(Barter, clearance of indebtednes) Arapça'da "takass" kelimesinden gelmektedir. Genel olarak para kullanılmadan bir malın bir başka malla değişimi şeklinde yapılan ticaret, yani aynı mübadele olarak tarif edilmektedir (Kırloğlu ve Diğ., 2005: 2).

Her ne kadar en basit ifadeyle 'Takas' olarak adlandırılrsa bile, barter sisteminin içeriği dolayısıyla sadece takas olmaktan çok daha öte bir kavramdır. Barter; çok sayıda alıcı ve satıcının bir arada karşı karşıya geldiği geniş bir pazar olmasının yanı sıra bu alıcı ve satıcıları belli kurallar çerçevesinde ve belli kriterlere göre bir araya toplayan, alıcı ve satıcının karşılıklı ilişkilerine düzenleme getiren, hem alıcının hem de satıcının haklarını ve sorumluluklarını belirleyen bir sistemdir. Barter aynı zamanda alıcı ve satıcının mevcut ekonomik şartlarda en iyi koşullarda pazar bulup, alışverişlerini bu pazarda yapmalarını sağlayan, belirli niteliklere sahip kişi ya da kurumların üye olabildiği yada sistemden yararlanabildiği bir alışveriş birlikteliğidir (Arzova, 2000:1).

Takasta eşit değerdeki mal veya hizmetin, bunlara ihtiyaç duyan iki kişi arasında değişimi söz konusu iken; barter, birden fazla firmanın bir sisteme dahil olarak değerleri birbirine eşit olmayan mal veya hizmetin para kullanmadan değişimini sağlayabildikleri bir ilişkiler bütünüdür (Kutlu ve Güner, 2006: 118).

2. Barter'ın Tarihsel Gelişimi

Tarihteki ilk takas işlemleri yani bugünkü adıyla barter işlemleri MÖ 9000 yılına kadar dayanmakta olup, temelini hayvan değişimi oluşturmaktadır. Daha sonrasında tarımsal ürünlerde de takas yapılmıştır (Kutlu ve Güner, 2006: 116). İnsanlık tarihinin en eski ticaret şekli olan takas işleminde mal ve hizmetler para veya benzeri bir değişim aracı olmadan el değiştirmekte iken paranın icadı ile birlikte bu değişim işlemi bir araca bağlı olarak ve çok istasyonlu bir şekilde yapılmaya başlanmıştır. 1900'lü yıllara kadar takas işlemi çok istasyonlu yani dolaylı mal takası şeklinde devam etmiştir.

1930'lü yılların ilk yarısı dünyanın "Büyük Ekonomik Buhan" ile karşılaştığı yıllar olmuştur. Bu dönemde talepten fazla arz olmasından dolayı işletmelerin ellerinde stok birikmeye başlamış ve bu stokların nakde çevrilememesi dolayısıyla işletmeler büyük ekonomik güçlüklerle karşı karşıya kalmaya başlamışlardır. Bu dönemde ekonomide, bu krizi aşmanın yolu olarak mal takası gündeme gelmiş ve bugünkü sistemli barter organizasyonunun temeli bu yıllarda atılmıştır (Kırloğlu ve Diğ., 2005: 3).

Bilinen en eski barter organizasyonu İsviçre'deki WIR Genossenschaft (Secretariat, OECD, 1998) 1934 yılında kurulmuş 1950'li yıllarda üye sayısını arttırmaya başlamıştır. WIR sadece İsviçre içinde faaliyet göstermekte olup dış dünya ile sadece bilgi alışverişi yapmaktadır. Avrupa'da, İsviçre dışında, ilk barter organizasyonu 1983 yılında Almanya'da kurulmuştur. Avusturya'da 1984 yılında kurulan EBC daha çok Doğu Avrupa ülkelerinde faaliyet göstermektedir. Amerika Birleşik Devletleri'nde ise, barter organizasyonlarının en eskilerinden biri "Business Exchange"dir (Kırloğlu ve Diğ., 2005: 3).

Barter işlemleri firmalar arası ilişkilerin yanı sıra ülkeler arası ticarete de önemli bir rol oynamaktadır. Milletler arası borçların barter ticaretine dönüşmesi veya ihtiyaç duyulan mal ve hizmetlerin devlet kasasından nakit çıkmadan barter yardımıyla sağlanması ülkelerin ekonomik dengeleri açısından çok önemlidir. Bu anlamda Dünya Barter Birliği IRTA (International Reciprocal Trade Association) 1979 yılında, Amerika

Birleşik Devletleri ve dünyadaki kurumsal Barter sistemini yönlendirmek ve bu alanda yapılan ticareti yüksek standartlar çerçevesinde büyütmek amacı ile kurulmuştur. IRTA, Barter ticareti ile ilgili araştırmalar ve yönlendirmeler, databank hizmeti, güvenlik, uluslararası ticaret bağlantılarını sağlamak, teknik danışmanlık, yeni başlayan şirketleri kalkındırmak, endüstri ölçümlenmeleri gibi faaliyetler yürütmekte ve yayınlar yapmaktadır (Güneş ve Diğ., 2010: 110).

Türkiye’de barter uygulamaları ise 1990’lı yıllarla birlikte görülmeye başlanmış ve genellikle barter işlemleri az sayıdaki firma arasında yapılmıştır. Türkiye’de kurulan barter şirketlerinin merkezi İstanbul olup, Anadolu’da temsilcilikler vasıtasıyla faaliyet göstermişlerdir (Yardımcıoğlu, 2006: 117). Türkiye’de sınırlı sayıda bulunan barter şirketlerinin ilki olan Avusturya kökenli “Euro Barter Business (EBB)” 1992 yılında kurulmuştur (Güler, 2007: 85).

3. Barter Sisteminin Tarafları ve Kullanılan Belgeler

Barter sistemi işleyiş itibarıyla aslında çok taraflı bir yapıya sahip olmakla birlikte, basit bir barter işleminde iki taraf vardır. Bir taraf aracılık görevini yapan barter firması, diğer taraf ise mal veya hizmet arz ya da talep eden üye firmadır.

Barter firması; sistemi örgütleyen, sistemin devam etmesini sağlayan, sisteme dahil olan üyelerinin sistemden faydalanma şekil ve esaslarını belirleyen kurumsal yapıdır. Aynı zamanda barter firması üyelerinin cari hesaplarını kaydetmek, üyeler arası bilgi akışını sağlamak, iletişim sistemini kurmak ve işletmek gibi fonksiyonları yerine getirir (Kızıl ve Diğ., 2014: 71). Daha basit bir ifadeyle arz ve talepte bulunan üye firmaların buluşmasını sağlama görevi vardır. Barter firmaları gelirlerini genellikle, yapılan işlemlerin tutarı üzerinden hesaplanan komisyon üzerinden elde etmekte ve ayrıca üyelerinden sisteme giriş ücreti ile aylık ve yıllık aidat talep edebilmektedirler (Arzova, 2000:3).

Barter sisteminin diğer tarafı olan üye firma ise, satın almak istediği mal veya hizmetin bedelini kendi ürettiği mal veya hizmetle ödemek istediğinde olan ve bunun için barter firması ile sözleşme imzalayan firmadır (Tüm, 2008: 5). Üye firmalar sisteme bazen tek bir işlem yapmak için girmek isterken, bazen de uzun vadeli girişler yapmaktadırlar. Sisteme giriş yapan üye firmaya barter firması tarafından cari hesap açılarak, üye firmanın arz ve talepleri bu hesap üzerinden takip edilir. Üye firmalar; barter firmasına arz ve taleplerini bildirmekle, aidat ve komisyon bedellerini ödemekle ve ayrıca sözleşmede belirtilen diğer koşulları yerine getirmekle yükümlüdür.

Hem barter firmasının hem de üye firmaların bu işleyiş içinde yapmış oldukları aracılık ve alım-satım işlemleri sırasında düzenlemeleri gereken bazı belgeler vardır. Bu belgeler; barter sözleşmesi, barter çeki, hesap özeti, arz ve talep bildirim formu’dur.

Barter Sözleşmesi: Barter sistemine üye olmak isteyen gerçek ve tüzel kişilerin, barter sistemi ile yapacakları alışverişlere imkan veren, onların cari hesaplarını tutmak için barter şirketini yetkilendiren, üyelerin birbirlerine ve barter şirketine karşı hak ve yetkilerini düzenleyen sözleşmedir.

Barter Çeki: İki üye firma arasında gerçekleşen alım satım işlemlerinde bir ödeme ve tahsilat aracı olarak kullanılan, üzerinde yapılan işlemin tutarının yazılı olduğu,

mal veya hizmeti alan tarafından imzalanıp kaşelenerek sistemde kullanılan kıymetli evraktır.

Hesap Özeti: Üye firmaların barter sistemi ile olan ilişkilerindeki borç/alacak durumlarını gösteren bir dökümandır.

Arz ve Talep Bildirim Formu : Üyelerin satın almak veya satmak istedikleri mal veya hizmetlere ilişkin bilgileri barter sistemine bildirmek için düzenledikleri belgelerdir. Üye işletmeler satıcı olarak arz bildirim formunu, alıcı olarak talep bildirim formunu ayrı ayrı düzenlemektedir.

4. Barter Sisteminin İşleyişi

İlk zamanlarda iki taraflı olarak kullanılmaya başlanan barter sistemi günümüzde teknolojinin gelişmesi ve iletişim araçlarının yaygınlaşmasının sağladığı katkı ile birlikte çok taraflı bir şekilde yapılmaya başlanmıştır. Bu durum sistemin işleyişini daha da kolaylaştırmıştır.

Öncelikle barter sistemine dahil olmak isteyen firma, yıllık üyelik bedelini nakit olarak ödeyerek, kendisinden istenen evrakları sistem danışmanına ya da barter firmasının genel merkezine teslim eder. İstenen belge ve evraklar tamamlandıktan ve sözleşme imzalandıktan sonra barter firması, başvuran şirkete kendi belirlediği süre içinde işlem yapma yetkisi verir ve bir cari hesap açar.

Barter firması kayıt işlemi tamamlanan üyelerine, sisteme ait barter çeki, arz bildirim formu, talep bildirim formundan oluşan faaliyetlerde kullanılacak belgeleri teslim eder ve kendisine barter işleminde yardımcı olması için bir müşteri temsilcisi (Broker) tahsis eder (Arzova, 2000:16).

Her üyenin satmak ve almak istediği malları ve hizmetleri barter firmasına arz ve talep bildirim formları ile duyurması gerekir. Üyenin; satmak istediği mal ya da hizmetlere ait bilgiler barter firmasının arz listesine, barter pazarından almak istediği ihtiyaçlarına ait bilgiler barter firmasının talep listesine barter firması tarafından kaydedilir. Barter firması, bu arz ve taleplerin iletişim araçları vasıtasıyla diğer üyeler tarafından görünmesini sağlar (Kırılıoğlu ve Diğ., 2005: 5).

Üye firma, mallarını barter sisteminden talep geldiği zaman, alıcı firma ile birebir görüşerek fiyat, kalite, miktar ve teslimat şartlarında anlaşır. Sattığı mal ya da hizmet bedeli karşılığı barter şirketine ait barter çekini kabul ederek malın bedeli kadar barter sisteminden alacaklı olur. Barter sistemi ile mal ya da hizmet satan üye alacağını, barter pazarında satılan mamulleri ya da hizmetleri satın alarak tahsil eder. Alacaklı firmanın tahsilat yapması, aradığı ürünlerin Barter Pazarı'nda bulunması ile mümkün olmaktadır. Bu sebeple satış yapacak firmanın Barter Pazarı'ndan neler alabileceğini de önceden dikkate alması gerekir. Aksi halde istediği malı bulamadığı için alacağını tahsil edemez. Sistemde alım-satım işleminde para kullanılmamakta, ancak karşılıklı değişim yapılan mal veya hizmetin bedeli önceden belirlenmiş olan yabancı para cinsinden hesap edilmekte ve firmaların cari hesaplarına bu değerler üzerinden kayıt edilmektedir.

Üye firmanın barter pazarından mal veya hizmet alabilmesinin iki yolu vardır. Bir yolu üye firmanın alım yapmadan önce sistemdeki bir firmaya satış yapması; diğer yolu

sistemde alacağı olmayan firmanın teminat göstererek barter pazarında kredi açtırmasıdır. Bu iki yoldan birini kullanarak üye firma barter sisteminde satın alma kredi limiti oluşturabilir.

Barter firması, üye firmaya barter pazarından satın aldığı ve karşılığında borçlandığı her mal ya da hizmetin bedelini, satın aldığı tarihten itibaren barter sistemi ile ödemesi için sözleşmede hükme bağlanan süre kadar vade tanır. Üye, satın aldığı mal ya da hizmet bedelini sözleşmedeki vade içinde barter sistemine mal veya hizmet satarak ödeyemezse borcunu, bu vade sonunda bir seferde nakit olarak veya borcun vadesi geçtikten sonra geçen her ay gecikme faizi ile birlikte öder.

5. Barter Sisteminin Avantaj ve Dezavantajları

Barter sisteminin üyelerine finansman, pazarlama ve stok yönetimi gibi firmaların kritik kararlar aldığı konularda önemli faydalar sağladığı bilinmektedir. Sistemi kullanmanın her firma için sağlayacağı fayda farklı olmakla birlikte, genel olarak sağlayacağı birçok avantaj mevcuttur.

- Barter sisteminin kullanılması para kullanmadan ticaret yapma imkânı verdiğinden işletmelerin finansman yükünü azaltıcı etki yapmaktadır. İşletmeler borç kullanma sonucunda ödenen faizler yanında ödenen kur farkları, ödenen vade farkları ile dosya masrafı ve ipotek masrafı gibi ilave maliyetlere de katlanmak zorunda kalmaktadırlar. Barter sisteminin kullanılması ile para ihtiyacı olmadığı için borçlanma da en az seviyede gerçekleşecektir ve bu maliyetlerin birçoğu ortaya çıkmayacaktır. Bu yönüyle kriz dönemlerinde hem kullanılan firmalar için hem de genel ekonomi açısından büyük katkı sağlayacağı açıktır.
- Sistemi kullanan üye firmaların nakit akışına katkıda bulunan bir sistemdir. Firmanın barter sistemini kullanmasıyla normalde nakit ödeyerek satın aldığı bazı mal veya hizmetleri nakit ödemediği alması mümkün olur. Örneğin firma personelinin servis hizmetini barter organizasyonuna üye bir taşıma firmasından aldığını varsayalım. Bu durumda, daha önceleri firmanın kasasından her ay çıkması gereken nakit artık çıkmaz ve firmanın kasasında kalan nakit avantajının yanında sisteme bu servis bedeli kadar ilave satış yapılır (Kırılıoğlu ve Diğ., 2005: 7).
- Barter yoluyla mal veya hizmet alımı yapan firmalar, yaptığı alımın bedelini mal veya hizmet satışı yoluyla ödediği için mevcut üretim ve satış kapasitesine ilave bir hareket olacaktır. Bu sayede firmanın sabit giderlerinin birim maliyeti düşer ve atıl kapasite değerlendirilmiş olur.
- Firmanın mevcut müşterilerine ek olarak, sisteme üye olan diğer firmalar da gelecekteki potansiyel müşteriler olmaktadır. Bu firmalarla mutlak suretle barter işlemi yapılmasa da, ilişkiler geliştikçe klasik anlamda nakit para ile ticaret imkânları artmaktadır. Barter sistemi içinde yapılan her satın alma işlemi yeni müşteri anlamına gelebilir ve buna bağlı olarak hem ciroda bir artış, hem de kârda bir yükselme anlamına gelmektedir (Arzova, 2000: 21). Bu özelliği ile barter hem yeni pazarlara ulaşmayı, hem yeni müşteriler kazanmayı, hem de ücretsiz ve etkin bir reklam yapmayı sağlamaktadır.

- Barter firması alıcı veya satıcı konumundaki üye firmalar için bir garantör aracı görevini yerine getirmektedir. Özellikle sistem üzerinden satış yapan firma için tahsilat garantisi vermektedir. Alım yapan firmanın da sorumluluklarını yerine getirmesi açısından aracılık yapmaktadır.
- Para kullanmadan alım-satım imkânı sağladığından dolayı yüksek stok miktarına sahip üye bir firmanın stoklarını hızla eritmesine katkı sağlayabilmektedir. Çünkü bu stokları alacak olan firmada sisteme mal veya hizmet ile ödeme yapacağından yüklü alım kararları vermek daha kolay olmaktadır.

Sayılan avantajlara ilave olarak; barter üyelerinin olumsuz rekabetten korunması, tedarik kolaylığı sağlanması, alacak değerinin korunması, güvenli ve kolay ihracat imkânı sağlanması gibi avantajları da söz konusudur.

Barter sistemini kullanmanın bütün bu yararları yanında bazı olumsuzlukları ve dezavantajları da mevcuttur. En önemli olumsuzluk; barter işlemleri ile ilgili yasal alt yapının oluşturulmamış ve herhangi bir düzenlemenin yapılmamış olmasıdır. Mevcut işlemler tamamen yasaların ticari hükümlerine dayandırılarak ve uygulamada kullanılan yöntemler üzerinden yürümekte olmasıdır.

Ayrıca barter sisteminin; üye firmalara sunulan bazı malların stokta birikmiş olan düşük kaliteli ve modası geçmiş mallar olma ihtimali, kendimizden ziyade mal veya hizmet alımının yapıldığı karşı firmanın tercih ve önceliklerinin ön planda olması, sadece sisteme üye olan firmalarla ilişki içine girilebilmesi, barter firmasına ödenen üyelik aidatları ile komisyonların ek maliyet ortaya çıkarması gibi dezavantajları da söz konusudur (Kızıllı ve Diğ., 2014: 74).

6. Barter İşlemlerinin Niteliği ve Türleri

Barter sistemi üye firmalar için diğer yöntemlerden farklı şekilde mal veya hizmet arz ve talebi ortaya çıkarması açısından bir pazarlama ve satış tekniği olarak kullanılmaktadır. Yani bir firma sisteme yeni pazarlara ulaşma amacıyla girmişse, barter sistemini bir pazarlama tekniği olarak kullanıyor demektir.

Nakit çıkışı gerektirmeden mal veya hizmet alım-satımı yapmayı sağlaması açısından bir finans tekniğidir. Sistemden alım yapan firmaya borcunu kendi mal veya hizmeti ile ödemesi için ortalama 12 ay vade tanınmaktadır. Borçlu firma bu sürede hiçbir şekilde ürün ya da hizmeti ile ödeme yapamaz ise, borcunu 12 ayın sonunda nakden ödemektedir. Yani borcunu ödeyemese bile, sistemi kullanarak 12 ay için faizsiz kredi kullanmış olmaktadır (Özeroğlu, 2014: 121). Ayrıca barter, küçük bir işletmenin nakit parasını eritmeden büyümesi için gerekli olan mal veya hizmetleri elde etmek için kullanabileceği önemli bir finansman yöntemidir (Güler ve Yılmaz, 2009: 94).

Barter aynı zamanda etkili bir stok satış ve atıl kapasite değerlendirme özelliği bakımından ticari bir yöntemdir. Firmalar barter'ın bu özelliğini mevcut ürünlerini arz etmek amacıyla kullanmak istemektedir. Ancak firmaların bu özelliği kullanırken nakit akım dengelerinin bozulmamasına dikkat etmeleri gerekmektedir (Özeroğlu, 2014: 121). Nakit dengesinin bozulmaması için, firmaların sistem üzerinden ihtiyaç dışı mal veya hizmet alımı yapmama özelliği dikkat etmeleri önemlidir. Barter işlemlerinin atıl

kapasitenin değerlendirilmesi amacıyla en kolay kullanılabilir sektör turizm sektörüdür. Çünkü turizm sektörü yiyecek-içecek işletmelerinden, uçak ve otomobil kiralama şirketlerine kadar uzanan geniş bir yelpazeye hitap etmektedir (Cengiz ve Diğ., 2011: 104).

Barter işlemleri daha bir çok amaca ulaşmak için ve farklı şekillerde yapılmaktadır. Barter sistemi perakende barter, toptan barter ve uluslararası barter olmak üzere üç türlü olabilmektedir.

Perakende barter; sisteme üye olan iki firmanın bir broker yardımıyla kendi aralarında mal veya hizmet değişimi yaptıkları yöntemdir. Daha çok büyük ölçekli firmaların kullandığı bir yöntem olmanın yanında, yerel bölge veya ülke sınırları içinde yapılan ticari kapasiteyi geliştirmekten, günlük yaşamı iyileştirmeye kadar yapılan ticari faaliyetleri de kapsayabilmektedir (Yardımcıoğlu, 2006: 118).

Toptan barter; üretici, ana dağıtım firması ve toptancı şeklinde çalışan firmaların mal ve hizmetlerini ticari ilişkide buldukları işletmelerle takas etme işlemleri bu türe girmektedir. Üretici ve toptancıların elinde yığın miktarda bulunan stoklarını pazar fiyatının altında bir değerde satmayı istemeleri, stoklarını eritmeyi ve nakit akışı sağlamayı düşünmeleri durumunda bu yöntemi kullanırlar.

Uluslararası barter; belli bir para cinsinden fiyatı belirlenen mal, hizmet veya teknolojinin ülkeler arasında para karşılığı değil, yine bir mal, hizmet veya teknoloji transferi ya da alacakların devri karşılığında alım satımıyla ifade edilir (Özeroğlu, 2014: 121).

7. Barter İşlemlerinin Muhasebesi

Barter işlemlerinin muhasebe düzeninin nasıl olması gerektiği konusuna girmeden önce, barter şirketlerinin hukuki statüsünü netleştirmek gerekmektedir. Barter şirketleri ne kadar aracı kurum gibi görünse de Sermaye piyasası Kanunu (SPK)'nın aracı kurum hükümlerini sağlamadığı açıktır (Acar ve Tekşen, 2007: 5). Bu nedenle barter şirketleri normal bir ticari işletme gibi değerlendirilerek, hem barter şirketlerinin, hem de barter işlemlerinin muhasebe düzeni bu yönde şekillenmektedir. Barter işlemlerinin muhasebesi konusu barter firması ve üye firma açısından olmak üzere iki başlıkta ele alınmıştır.

7.1. Barter Firması Muhasebe Kayıtları

Barter firması bir ticari işletme niteliğinde olup alım-satım yapan üye firmalar için aracılık görevini yerine getirmektedir. Bu aracılık karşılığında üye firmalardan üyelik ücreti ve her alım-satım işleminde de komisyon ücreti almaktadır. Bu gelirlerini de farklı alt hesaplarda bir satış geliri olarak kayda almaktadır. Ayrıca firmalar arasındaki alım-satım ilişkisini de her bir üye firmanın cari hesaplarında (alıcılar ve satıcılar) takip etmektedir. Barter firmasının yapacağı en temel muhasebe kayıtları aşağıdaki şekilde olabilmektedir.

Barter firması üye firmadan üyelik aidatı tahsil ettiğinde yapılacak kayıt;

...../...../.....	
100 KASA HS.	XXX
600 YURTİÇİ SATIŞLAR	XXX
600.01 Üyelik Aidatı Geliri	
600.01.01 X İşletmesi	
600.01.02 Y İşletmesi	
391 HESAPLANAN KDV	XXX
Üyelik aidatı tahsilatı	

Üye firmalar alım-satım yaptığında barter firmasının yapacağı kayıt;

...../...../.....	
120 ALICILAR	XXX
120.01 Barter İşlemleri	
120.01.01 X İşletmesi	
320 SATICILAR	XXX
320.01 Barter İşlemleri	
320.01.01 Y İşletmesi	
Alım-satım işlemi cari kaydı	

Barter firması üye firmadan komisyon geliri tahsil ettiğinde yapılacak kayıt;

...../...../.....	
100 KASA HS.	XXX
600 YURTİÇİ SATIŞLAR	XXX
600.02 Komisyon Geliri	
600.02.01 X İşletmesi	
600.02.02 Y İşletmesi	
391 HESAPLANAN KDV	XXX
Komisyon geliri tahsili	

7.2. Üye Firma Muhasebe Kayıtları

Barter sistemine üye firmaların yapacakları barter işlemleriyle ilgili üyelik aidatının kaydı, alım-satım işlemlerinin ve her alım-satım işlemi için komisyon

ödemelerinin kaydı gibi işlemler en temel muhasebe kayıtlarıdır. Bu kayıtlar aşağıdaki şekilde yapılabilmektedir.

Barter firmasına üyelik aidatı ödendiğinde yapılacak kayıt;

...../...../.....			
770 GENEL YÖNETİM GİDERLERİ		XXX	
770.01 Üyelik Aidatı Gideri			
191 İNDİRİLECEK KDV		XXX	
100 KASA HS.			XXX
Üyelik aidatı ödeme kaydı			

Barter sistemini kullanarak üye firma herhangi bir varlık alımı yapabilir. Üye firma sistem üzerinden ticari mal alırsa yapılacak kayıt;

153 TİCARİ MALLAR		XXX	
191 İNDİRİLECEK KDV		XXX	
320 SATICILAR			XXX
320.01 Barter Sistemine Borçlar			
Barter sisteminden mal alışı			

Barter sistemi üzerinden yapılan alım-satım işlemleri için üye firmalar belirli oranlarda komisyon ödemesi yapmaktadır. Alım yapıldığında ödenen komisyon gideri bir alış gideridir. Bu nedenle "153 Ticari Mallar" hesabı borç tarafa kaydedilmiştir. Eğer barter sistemi üzerinden başka bir varlık alımı yapılırsa, o varlığın alış gideri kaydı esasına göre kayıt edilmelidir.

...../...../.....			
153 TİCARİ MALLAR		XXX	
153.02 Alış Giderleri			
153.02 Barter Komisyon Gideri			
191 İNDİRİLECEK KDV		XXX	
100 KASA HS.			XXX
Barter alış komisyon ödemesi			

Üye firmanın ticari mal satışı ile sisteme olan borcunu ödemesi durumunda yapılacak kayıt;

...../...../.....			
120 ALICILAR		XXX	
120.01 Barter Sisteminden Alacaklar			
600 YURTIÇİ SATIŞLAR			XXX
391 HESAPLANAN KDV			XXX
Barter sistemine mal satışı			

Üye firmanın sistem üzerinden yaptığı satış için ödediği komisyon giderinin muhasebe kaydı;

...../...../.....		
760 PAZARLAMA SATIŞ DAĞITIM GİDERLERİ	XXX	
760.01 Barter Komisyon Gideri		
191 İNDİRİLECEK KDV	XXX	
100 KASA HS.		XXX
Barter satışı komisyon gideri		

8. Sonuç

Barter sisteminin hem bir finansman tekniği, hem bir pazarlama ve satış tekniği hem de bir ticaret tekniği olması açısından sistemi kullanan üye firmalar ile ülke ekonomisi açısından sağlayacağı faydalar oldukça açıktır. Çalışmada barter sisteminin geçmişi ve işleyişi hakkında verilen bilgilerin ardından sağlayacağı olumlu etkilerden bahsedilmiştir. Bu avantajlardan daha çok firmanın yararlanabilmesi için de barter sisteminin tanıtılması, yaygınlaşması ve bir teknik olarak sürekli kullanma bilincinin yerleşmesi vurgulanmaya çalışılmıştır.

Ayrıca barter sistemini kullanmanın finansman yükünü azaltıcı etkisi, nakit akışına olumlu katkısı, kriz dönemlerinin çözüm yolu olması ile yeni müşterilere ulaşmayı, atıl kapasiteyi değerlendirmeyi ve stokları eritmeyi sağlaması avantajları üzerinde durulmuştur. Bu avantajları sağlayan barter sistemini kullanmanın ve yaygınlaştırmanın önemine dikkat çekilmiştir. Barter'ın kullanımını artırmak için tanıtmanın yanında acilen yasal alt yapısının yetkili kurumlar tarafından hazırlanması ve gerekli düzenlemelerin yapılması, hatta devlet teşviği sağlanması da önem arz etmektedir.

Kaynaklar

- Acar Durmuş, Tekşen Ömer (2007), "Barter Sisteminin Muhasebe Uygulamaları Açısından İncelenmesi", Süleyman Demirel Üniversitesi İİBF Dergisi, C.12, S.3, s.1-18.
- Arzova, Burak (2000), "Barter İşlemleri", Türkmen Kitabevi, İstanbul 2000.
- Cengiz Funda, Üngüren Engin, Engin Cengiz, (2011), "Konaklama İşletmelerinin Pazarlama Departmanı Yöneticilerinin Barter Sisteminin Pazarlama Fonksiyonuna Etkisine İlişkin Tutumlarını Ölçmeye Yönelik Uygulama", Uluslararası İktisadi ve İdari İncelemeler Dergisi, Sayı:6, s.101-120.
- Güler, Ender (2007), "Barter İşlemleri ve Türkiye'de Uygulamanın Değerlendirilmesi", Selçuk Üniversitesi İİBF Sosyal ve Ekonomik Araştırmalar Dergisi, Sayı:14, s.77-100.
- Güler Ender, Yılmaz Baki, (2009), "Ekonomik Kriz, Kobi'lere Yansıması ve Bir Çıkış Yolu Olarak Barter" Selçuk Üniversitesi İİBF Sosyal ve Ekonomik Araştırmalar Dergisi, Sayı:18, s.87-104.

- Güneş Recep, Otlu Fikret, Durmuş A.Fethi, (2010), “Türkiye, Rusya ve Türk Cumhuriyetleri Arasındaki Dış Ticaret İşlemlerinde Barter Yönteminin Uygulanabilirliği”, *akademik Yaklaşımlar Dergisi*, C:1, S:1, s.99-121.
- Kırlıoğlu Hilmi, Akaytay Ali, Bağdat Aydın, (2005), "Bir Alternatif Finansman Modeli: Barter İşlemleri ve Muhasebeleştirilmesi", *Kafkas Üniversitesi Dergisi*, Vol.15, s.15-31.
- Kızıl Cevdet, Şeker Ş.Evren, Avarkan Tamer, (2014), “Türk İşletme Dünyasından Muhasebe Barter Uygulamaları ve Örnekleri” *Yalova Sosyal Bilimler Dergisi*, Sayı:7, s.67-78.
- Kutlu H.Ali, Güner Mehmet, (2006), “Barter İşlemleri ve Muhasebeleştirilmesi”, *Mali Çözüm Dergisi*, Sayı:75, s.117-130.
- Özeroğlu, A.İhsan (2014), “Barter’in Türk Finans Sektöründe Yeri ve Uygulanabilirliği”, *Uluslararası İktisadi ve İdari İncelemeler Dergisi*, Sayı:13, s.115-132.
- Tüm Kayahan, (2008), “Barter Sistemi ve Muhasebe Uygulamaları”, *Çukurova Üniversitesi İİBF Dergisi*, Cilt:2, Sayı:1, s.1-18.
- Yardımcıoğlu, Mahmut (2006), “Bir Finansal Tekniğin Muhasebe Disiplini Yönünden İrdelenmesi: Barter”, *Selçuk Üniversitesi Karaman İİBF Dergisi*, Sayı: 10, s.115-127.